

boven: Na jarenlang ploeteren met zware stukken hout hebben vader en zoon Schot de restauratie van de *Atalante* voltooid. Vader Rens kreeg van scheepstimmerman Cees Droste als cadeau een originele breeuwhamer overhandigd voor zijn doorzettingsvermogen

Atalante, godin van de snelheid en souplesse

Zaterdag 9 september 2023 zal de familie Schot vast niet snel vergeten. Op die dag werd even na half drie het casco van de door hen gerestaureerde hoogaars *Atalante* te water gelaten op de historische scheepswerf Meerman in Arnhem, onder het oog van een paar honderd belangstellenden.

De tewaterlating betekende erkenning voor het harde werk en de toewijding aan de restauratiewerkzaamheden. De familie Schot kocht de *Atalante* in 2014. Drie seizoenen hebben ze met de hoogaars gevaren. Maar al snel bleek de conditie niet optimaal te zijn. Het schip had lange tijd stil gelegen en tijdens het varen werden de zwakke plekken zichtbaar. Tussentijdse reparaties hielpen een beetje, maar toen het schip nauwkeurig geïnspecteerd werd door scheepsrestaurateur Cees Droste, was zijn reactie min of meer identiek aan die van Aldert Been toen die oud-eigenaar Aad Eecen in 1974 meldde: 'Je kunt kiezen: of je vaart de hoogaars op, dan is ze met drie jaar weg. Of je pakt het grondig aan.'

Bij hoge nood

Dus stond de Hoogaars in 2019 op de wal bij de Historische Scheepswerf C.A. Meerman in Arnhem en begonnen vader Rens en zoon Daniël Schot eigenhandig aan een klus die waarschijnlijk in de zomer van 2024 eindigt als de *Atalante* weer onder zeil gebracht zal zijn. Een klus met vallen en opstaan, want er moest vanaf de start van de restauratie het nodige worden geleerd. De werf biedt de faciliteiten om de restauratie uit te kunnen voeren en Cees Droste, die zijn eigen hoogaars *Seepaert* de afgelopen jaren heeft gerestaureerd op de werf, stuurde aan, gaf tips en stak in geval van hoge nood daadwerkelijk de handen uit de mouwen. De Meerman werf is een museumwerf, die in stand wordt gehouden

door vrijwilligers en ook de vrijwilligers Piet van Vliet en Sieb Keizer staken veel van hun tijd in de restauratie.

Oud type

De hoogaars is een zeer oud scheepstype – de oudst bekende vermelding dateert uit 1488 – en is van oorsprong een kleine schuit voor algemeen gebruik, naast vrachtschip was het een vissersschip, marktschuit of veerschip. De hoogaars zoals we die nu kennen is een typerend schip van de Schelde Delta. Het model is door de jaren aangepast aan de specifieke omstandigheden: een groot verval in het getij, hoge stroomsnelheden en voortdurend veranderende ondieptes. De sterk vallende voorsteven zorgt ervoor dat het schip over de golven heen glijdt en relatief weinig buiswater overneemt. De hoogaarzen staan bekend als droge schepen. Op de SSRP website is de ontwikkeling van het type hoogaars goed te volgen in de tijdlijn. Van klein schip voor het binnenwater, naar de grotere voor de visserij in de Delta. Daarna nog grotere voor de wedstrijdzeilerij, waarbij met betaalde bemanningen werd gevaren en vervolgens weer kleinere voor gezinsbemanningen in de pleziervaart. Overigens biedt de moderne tijd dankzij uitgekende slimmigheden de mogelijkheid om grotere schepen met kleine bemanningen te varen onder moeilijker omstandigheden. Op dit moment wordt er een stalen hoogaars gebouwd van 22 m, bedoeld om verre zeereizen te maken.

De *Atalante* is gebouwd voor de pleziervaart, met een lengte van 12 meter. Het was de laatste hoogaars op de scheepswerf van Melis van Duijvendijk in de stad Tholen in opdracht van de broers Van Tijen uit Vlissingen. In 1938 gaat de *Remcoline*, zoals het schip wordt gedoopt, naar de jongste dochter van broer Remmert, te water. Jaren later is iedereen het erover eens dat deze hoogaars een van de mooiste is die er (nog) rondvaart. Ze klopt in verhoudingen en schoonheid, een ware godin van de snelheid en souplesse. Een representant van een scheepstype, waarvan rond 1920 de ontwikkeling nagenoeg stopte omdat de motorisering toen een merkbare invloed op de bouw van nieuwe schepen kreeg. Een uitgebreide weergave van de geschiedenis van *Remcoline* naar *Atalante* voert te ver voor dit artikel, want het schip kent een bewogen geschiedenis. Rens Schot heeft in 2019 het hele verhaal opgeschreven voor het blad *Consent*, een jaarlijkse gezamenlijke uitgave van vijf Belgische en Nederlandse museumwerken en stichtingen.

Liefde voor je schip

Een prachtige anekdote dateert van rond 1960 toen Sicco Mansholt, landbouwcommissaris in de EU, eigenaar was. Mansholt koesterde een grote passie voor het schip. Dat blijkt ook wel uit de fictieve 'advertentie' die door het gezin van Mansholt werd samengesteld, als ironische weergave van zijn bemoeienis met de hoogaars ten opzichte van zijn betrokkenheid bij zijn gezin: "Enige en algemene kennisgeving, Getrouwd: Sicco L. Mansholt En *Atalante* Hoogaars, Géén receptie wegens voortdurende afwezigheid. Toekomstig adres: Sardinië". Net als op de Zuiderzee met z'n vele vertegenwoordigers van eigen, aan het vaargebied aangepaste scheepstypen, hebben in de Scheldedelta honderden houten hoogaarzen gevaren. Daar

Linksboven: De kleine hoogaars *Seepaert* van Cees Droste ligt in de loods van Meerman en wacht na een uitgebreide restauratie op een nieuwe eigenaar

rechtsboven: Daniel en Rens Schot zijn aan boord gestapt om met hun schip te water te gaan

linksonder: Het groene 'machinehuis' van de helling

rechtsonder: Na zoveel jaar drijft-ie weer

midden: Voor de wal kan het schip bekeken worden

zijn er maar een klein aantal van behouden gebleven. Daarom is het zo belangrijk dat er zoveel moeite wordt gedaan om deze hoogaars voor ons nageslacht te bewaren. Alles staat en valt met het werk van enthousiaste eigenaren en veel, heel veel vrijwilligers en natuurlijk geld. Dat merk je direct op de Historische Scheepwerf Meerman. Een werf die alleen draaiend gehouden kan worden door vrijwilligers. Daarom is het mooi om te zien wat voor activiteiten op de Museumwerf plaatsvinden. Al jaren worden er historische Zeeuwse schepen gerestaureerd. Daarvoor werden soms zeer ervaren en kundige bouwmeesters ingehuurd,

zoals Peter Schouten en Cees Droste. Maar vaak ook doen de vrijwilligers het zelf. Er is natuurlijk in de loop der jaren een enorme kennis van de Zeeuwse scheepstypes opgebouwd. En wat nog ontbreekt aan kennis wordt aangevuld door een actieve documentatiecommissie met een groot archief. Zij hebben bijvoorbeeld de typebeschrijving van de hoogaars op de website van de SSRP gedetailleerd uitgewerkt op basis van alle documentatie die er in vele jaren over dit type beschikbaar is gekomen.

Daarnaast speelt ook de Stichting Behoud Hoogaars een belangrijke rol. Zij hebben een prachtige onderhoudsloods in Vlissingen waar in de winter diverse onderhoudsploegen werkzaam zijn om de nog varende hoogaarzen in uitstekende conditie te houden. Het is jammer dat de samenwerking tussen beide organisaties stroef loopt.

Vastleggen en verspreiden van kennis

Zoals gezegd hebben vijf organisaties in de Scheldedata de handen ineengeslagen, zij publiceren jaarlijks het blad *Consent*, dat is uitgegroeid tot een volwaardige publicatie in tijdschriftvorm. Veel geschiedenissen van Zeeuwse schepen en

hun vaargebied staan er in beschreven. Belangrijke informatie, waarover de SSRP ook vaak mag publiceren om het complete verhaal van de Ronde en Platbodemjachten in Nederland te kunnen presenteren.

Jan Eissens, *Stamboekbeheer*
www.ssrp.nl
<https://boekenplank.ssrp.nl>
stamboek@ssrp.nl

SSRP

De Stichting **Stamboek Ronde en Platbodemjachten (SSRP)** is opgericht in 1955. De SSRP maakt samen met andere behoudsorganisaties deel uit van de Federatie Varend Erfgoed Nederland (FVEN), gesprekspartner van de overheid.
 Administratie: Rita Eissens - van Goor.
 Stamboekbeheer: Jan Eissens.
 Tel. 050-4094094
 E-mail: administratie@ssrp.nl